

PĀRSKATS

par Meža attīstības fonda atbalstīto pētījumu

PĒTĪJUMA NOSAUKUMS: **Starptautiskās meža pētniecības organizāciju apvienības (International Union of Forest Research Organizations – IUFRO) 2024. gada Pasaules kongresa organizēšana**

LĪGUMA NR.: 24-00-S0MF21-000003

PĒTĪJUMA NORISES LAIKS: 01.06.2024.–30.12.2024.

IZPILDĪTĀJS: Latvijas Valsts mežzinātnes institūts “Silava”

PĒTĪJUMA VADĪTĀJS: Āris Jansons,
LVMI “Silava” vadošais pētnieks

Salaspils, 2024

Kopsavilkums

Projekta mērķis bija nodrošināt Latvijas Valsts mežzinātnes institūta (LVMI) “Silava” Latvijas līdzdalību (Latvijas līdzdalības finansējums Stokholmas kongresa organizācijas sekretariātam kongresa sagatavošanas darbiem) Starptautiskās Meža pētniecības organizāciju apvienības (*International Union of Forest Research Organizations* – IUFRO) 2024. gada Pasaules kongresa organizēšanā, kas ir lielākā globālā mežzinātnes konference.

Kongress bija iespēja Latvijai demonstrēt savu mežsaimniecības praksi un mežzinātnes sasniegumus, gūstot starptautisku atpazīstamību un veicinot iespējas iesaistīties starptautiskajos projektos. LVMI “Silava” vadīja Latvijas iesaisti kongresa organizācijas komitejas darbā 2022. gadā, plānojot kongresa norisi kopumā un plānotos pasākumus Latvijā. Tāpat LVMI “Silava” pārstāvji bija iesaistīti atsevišķas kongresa sesijas par klimata gudro mežsaimniecību veidošanā un vadībā. Kongresa sagatavošanas darbiem uzsākot noslēguma fāzi (lielāko kopējā praktiskā darba apjomu), bija nepieciešams finansiāls atbalsts Stokholmas kongresa organizācijas sekretariātam.

XXVI IUFRO Pasaules kongress norisinājās no 2024. gada 23.–29. jūnijam Zviedrijas galvaspilsētā Stokholmā, pulcējot kopumā 4204 dalībnieku no 110 valstīm. To organizēja Zviedrijas Lauksaimniecības zinātņu universitāte sadarbībā ar Ziemeļvalstu un Baltijas valstu partneriem: mežzinātnes institūtiem un meža jomu iekļaujošajām universitātēm no Latvijas (Latvijas Valsts mežzinātnes institūts “Silava”), Somijas, Igaunijas, Dānijas, Islandes, Lietuvas un Norvēģijas. Kongresa ietvaros LVMI “Silava” piedalījās izstādē ar savu stendu, kurā visas konferences garumā varēja iepazīties ar institūtā veiktajiem pētījumiem un pētījumu virzieniem. Laika posmā no 29. jūnija līdz 5. jūlijam norisinājās deviņas IUFRO Pasaules kongresa ietvaros piedāvātās pēc-kongresa ekskursijas. Viena ekskursija – *“The Baltic countries – green jewels of Europe”*, norisinājās visās trīs Baltijas valstīs un tajā viens no organizatoriem bija Latvijas Valsts mežzinātnes institūts “Silava”.

Projekta apraksts

Zviedrijas galvaspilsētā Stokholmā no 2024. gada 23.–29. jūnijam norisinājās XXVI IUFRO Pasaules kongress, kas pulcēja kopumā 4204 dalībnieku no 110 valstīm. To organizēja Zviedrijas Lauksaimniecības zinātņu universitāte sadarbībā ar Ziemeļvalstu un Baltijas valstu partneriem: mežzinātnes institūtiem un meža jomu iekļaujošajām universitātēm no Latvijas (Latvijas Valsts mežzinātnes institūts “Silava”), Somijas, Igaunijas, Dānijas, Islandes, Lietuvas un Norvēģijas. LVMI “Silava” veica iemaksu IUFRO 2024. gadā Pasaules kongresa organizācijas komisijai kongresa sagatavošanas nodrošināšanai.

Šis globālais forums nodrošināja zināšanu, perspektīvu un dažādu redzējumu apmaiņu starp dažādu jomu zinātniekiem, kā arī deva iespēju dialogam starp ieinteresētajām pusēm – jauniešiem, politikas veidotājiem, meža īpašniekiem un meža apsaimniekošanas uzņēmumu pārstāvjiem, kā arī pilsoniskās sabiedrības pārstāvjiem.

LVMI “Silava” vadošais pētnieks Āris Jansons bija organizatoru komitejā (*Congress organizing committee*) (1. att.).

1. attēls. Stokholmas kongresa organizatoru komiteja (ar LVMI “Silava” vadošo pētnieku Āri Jansonu).

Kongresa ietvaros tika atvērta izstāžu zona, kurā apmeklētāji varēja uzzināt par jaunākajām inovācijām un zinātniskajiem sasniegumiem gan lietišķajā zinātnē, gan praksē, lai rastu risinājumus ilgtspējīgai nākotnei. Starp 68 izstāžu dalībniekiem – arī LVMI “Silava” stends, kurā visas nedēļas garumā varēja iepazīties ar institūtā veiktajiem pētījumiem un pētījumu virzieniem (2., 3. att.).

2. attēls. LVMI “Silava” stends IUFRO kongresā un LVMI “Silava” vadošais pētnieks Āris Jansons.

3. attēls. LVMI “Silava” stendā Institūta kolēģi ar Vāgeningenas Univeritātes profesoru Gert-Jan Nabuurs diskutē par klimata gudru mežsaimniecību (attēlā pa kreisi) un iepazīstina ar institūtu interesentus (attēlā pa labi).

Kongresā piedalās ar lasījumiem un stenda referātiem arī LVMI “Silava” zinātnieki (4. att.):

Stenda referātu sesijā “*Climate Smart Forestry*”, apakštēmā “*Strengthening forest resilience and adaptation to stress*”, kuras viena no moderatorēm bija LVMI “Silava” pētniece Daiga Zute, tika prezentēti LVMI “Silava” zinātnieku stenda referāti:

- Johanna Klapper, **Daiga Zute**, Serena Antonucci, Silke Jacobs, **Āris Jansons**, Aleksis Lehtonen, Eduardo Martínez García, Päivi Merilä, Gert-Jan Nabuurs, Giovanni Santopuoli, Ajdin Starcevic, Roberto Tognetti, Pieter Johannes Verkerk : *Climate-Smart Forestry and forest restoration: an overview of experimental trials across Europe* ;

- **Valters Samariks, Kristaps Ozoliņš, Āris Jansons:** *Is establishment of drainage systems a long-term climate smart forestry measure in hemiboreal Scots pine forests in deep organic soils?;*
- **Valters Samariks, Ieva Jaunslaviete, Daiga Zute, Āris Jansons:** *Prolonged rotation in combination of forest drainage – a solution to increased carbon storage in hemiboreal coniferous forests on organic soils?;*
- **Andris Seipulis, Jānis Vuguls, Roberts Matisons, Oskars Krišāns, Steffen Rust, Āris Jansons:** *Commercial forestry of Northern Europe will benefit from wider use of Silver birch due to its high plasticity of mechanical stability;*
- **Āris Jansons, Pauls Zeltiņš, Roberts Matisons, Raitis Rieksts-Riekstiņš, Kristaps Ozoliņš:** *Interactive tree breeding and silviculture in sparse plantations can be climate-smart forestry of Norway spruce.*

Stenda referātu sesijā “*Monitoring patterns and processes in natural forests to assess their contribution to climate-change mitigation*” apakštēmā “*Forests for the future*”:

- **Daiga Zute, David Ellison, Laura Kēniņa, Valters Samariks, Ieva Jaunslaviete, Āris Jansons:** *What is and what is not an old-growth forest? A case study from hemiboreal Latvia.*

Stenda referātu sesijā “*Response of forest ecosystems to global change: Learning from experimental manipulations and natural gradient studies*”, apakštēmā “*Strengthening forest resilience and adaptation to stress*”:

- **Roberts Matisons, Sandra Metslaid, Ahto Kangur, Āris Jansons:** *Height increment of Scots pine shows complex responses to weather conditions in the north-eastern Baltic region.*

LVMI “Silava” zinātniskais asistents **Toms Štāls** sesijas “*Restoring degraded riparian ecosystems: Context matters (T1.28)*” ietvaros uzstājās ar ziņojumu par pētījumu “*Latvijas upju baseinu apsaimniekošanas plānu ieviešana laba virszemes ūdens stāvokļa sasniegšanai (LifeGoodWater IP)*” un tajā iegūtajiem sākotnējiem rezultātiem par upmalu meža apsaimniekošanu ūdens kvalitātes uzlabošanai. Ziņojums: *Improving forested riparian zones with green and blue infrastructure measures along small watercourse in Latvia.*

4. attēls. LVMI “Silava” zinātnieku (Pauls Zeltiņš, Daiga Zute) stenda referātu ziņojumi.

4. attēla turpinājums. LVMI “Silava” zinātnieku (Pauls Zeltiņš, Daiga Zute, Valters Samariks) stenda referātu ziņojumi.

Laika posmā no 29. jūnija līdz 5. jūlijam norisinājās deviņas IUFRO Pasaules kongresa ietvaros piedāvātās pēc-kongresa ekskursijas. Viena ekskursija – “*The Baltic countries – green jewels of Europe*”, kuras organizēšanā iesaistītās arī Latvijas Valsts mežzinātnes institūts “Silava” norisinājās visās trīs Baltijas valstīs. Nedēļas laikā ekskursijas dalībnieki iepazīnās ar mežsaimniecību katrā no Baltijas valstīm. Šī bija viena no visplašāk apmeklētākajām ekskursijām, kurā piedalījās 19 dalībnieki gan no tuvākām (Beļģija, Zviedrija, Ungārija), gan tālākām valstīm (ASV, Japāna, Laosa, Brazīlija) (5. att.).

5. attēls. IUFRO Pasaules kongresa ekskursijas “*The Baltic countries – green jewels of Europe*” dalībnieku kopbilde Amaticiemā.

Latvijā IUFRO Pasaules kongresa ekskursijas “*The Baltic countries – green jewels of Europe*” ietvaros, dalībnieki pirmajā dienā apmeklēja veco mežaudžu pētījumu objektu, kā arī siltumnīcefekta gāzu (SEG) eksperimentu Smiltenes pusē (MPS meža novadā) zinātnieku Lauras Ķēniņas un Valtera Samarika pavadībā. Ekskursijā dalībniekiem tika sniegts ieskats par veco audžu pētījumiem – SEG emisiju mērījumiem, vērtētajiem veco audžu parametriem, kā arī citiem iegūtajiem rezultātiem un secinājumiem par mežaudzēm ar organiskajām augsnēm dažādos apsaimniekošanas režīmos (6. att.).

6. attēls. SEG emisiju un veco mežaudžu objektos ar ekskursijas dalībniekiem.

Dienas otrajā daļā LVMI “Silava” zinātnieki ārvalstu kolēģus iepazīstināja ar šādiem tematiem:

- Zane Lībiete par meža un ūdens ekosistēmu mijiedarbību, iniciatīvām ūdens kvalitātes uzlabošanai mežsaimniecībā un ierīkotajiem *demo* objektiem “LIFE GoodWater IP” ietvaros;
- Toms Štāls par vielu aprites un ūdens kvalitātes monitoringu “LIFE GoodWater IP” ietvaros;
- Mārcis Saklaurs par upju un upmalu mežu apsaimniekošanu ekoloģiskās kvalitātes un zivju dzīvotņu saglabāšanai pētījuma "Life is Salaca" ietvaros (7. att.). Pēc tam dalībnieki devās nelielā ekskursijā uz Amatciemu.

7. attēls. Upju un upmalu mežu apsaimniekošanas un ūdens kvalitātes uzlabošanas mežsaimniecībā pētījumu objekts.

Nākamajā dienā dalībnieki devās ekskursijā uz “Latvijas Finiera” ražotni, kā arī “Laflora” kūdras ieguves lauku.

LVMI “Silava” organizētā ekskursija IUFRO dalībniekiem tika atzinīgi novērtēta gan dalībnieku, gan organizatoru vidū, un par to arī izveidots sociālo tīklu ieraksts (8. att.).

Today, the post-congress excursion in the Baltic countries visited the Baltic boreal forests. Laura Ķēniņa and Valters Samariks guided with precision and elegance.

[#IUFRO2024](#)

8. attēls. LVMI “Silava” atzinīgi novērtēta arī IUFRO kongresa sociālajos tīklos.

Pēc kongresa paziņojumā apkopotas galvenās atziņas par atsevišķiem jautājumiem, īpaši uzsverot:

- vaj steidzamu nepieciešamību pretdarboties klimata pārmaiņu radītajām sekām, bioloģiskās daudzveidības sarūkšanai / izzušanai, kā arī ekosistēmu degradācijai un vides piesārņošanai, kā arī pieaugošajai sociālajai netaisnībai. Ir nepieciešams pieņemt uz datiem balstītus, taisnīgus un tālredzīgus lēmumus, kā arī ikviens ir aicināts uzņemties drosmīgas iniciatīvas / lielāku atbildību savā darbības nozarē / sfērā;
- mežu, koku, kā arī koksnes un nekoksnes produktu un pakalpojumu globālo nozīmi, lai veicinātu pāreju uz ilgtspējīgu un pozitīvu nākotni, vienlaikus norādot, ka tie nav panaceja un mežu ilgtspēja ir apdraudēta, ja pasaule nespēs izlēmīgi rīkoties / neveiks izšķirošus pasākumus ne tikai ar meža nozari saistītajās, bet arī citās nozarēs un ražošanas sektoros;
- vajadzību līdzsvarot visus ilgtspējas pīlārus – ekoloģijas, ekonomikas, kultūras, un sociālos jautājumus –, lai nodrošinātu atbildīgu meža resursu izmantošanu, un izstrādāt tādas meža starp-sektoru / meža un saistīto nozaru politikas, kas nodrošinātu lielāku starpnozaru politiku lēmumu saskaņotību tādā veidā tiecoties līdzsvarot kompromisus starp tām;
- ar mežu saistītās zinātnes / meža nozares pētniecības institūcijas kopā ar tradicionālajām zināšanām var sniegt zinātniskas, praktiskā pieredzē balstītas zināšanas, lai panāktu pozitīvas pārmaiņas politikas lēmumu pieņemšanā un izmantotajās mežsaimniecības praksēs;
- zinātnieku, mežsaimniecības praktiķu un uzņēmēju, politikas veidotāju un sabiedrības ciešā / efektīvā sadarbība, koordinācija un komunikācija ieņem būtisku lomu, kas var sniegt praktiskus, uz zināšanām balstītus ieteikumus un vadlīnijas, lai pieņemtu apzinātus, datus balstītus politikas lēmumus;
- vajadzību novērst draudus zinātnes un pētniecības sadarbībai, tostarp sabiedrības uzticības līmeņa samazināšanos zinātniskajai un akadēmiskajai videi, dezinformācijas un zaļmaldināšanas izplatīšanos, tehnoloģiju bezatbildīga pielietošana, neveiksmīga starpnozaru / daudzpusējā sadarbība un starptautiskie konflikti;
- izglītības, zinātnisko institūciju kapacitātes celšanai, jauniešu iesaistes un komunikācijas būtisko lomu sabiedrības informētības palielināšanai, tādā veidā praktiski un pozitīvi veicinot ilgtspējīgu patēriņu un ražošanu, kā arī videi draudzīgu darba vietu pieejamību.

IUFRO kongress sevišķi aicina lēmuma pieņēmējus, meža apsaimniekotājus un biznesa vides pārstāvjus būt aktīviem un maksimāli efektīvi izmantot pasaulē pieejamās zinātniskās, praktiskās un praksē balstītās zināšanas un ieteikumus, lai:

- **Stiprinātu mežaudžu noturību un pielāgošanās spēju klimata pārmaiņām,**
- ✓ veicinot starpnozaru sadarbību zinātnē, tehnoloģijās, apsaimniekošanā un politikā, tādā veidā paaugstinot / uzlabojot meža veselību un vitalitāti;
- ✓ piedaloties meža politikas veidošanas procesos, iekļaujot visas ieinteresētās puses, lai izbeigtu nelikumīgu meža izciršanu un ierobežotu bioloģiskās daudzveidības samazināšanos, tādā veidā nodrošinot ilgtspējīgu zemes apsaimniekošanu;
- ✓ atbalstot ilgtspējīgu un adaptīvu meža apsaimniekošanu, meža ainavas strukturālās ainavas sarežģītības atjaunošanu / pilnveidošanu, un dabai tuvās mežsaimniecības prakses ieviešanu, lai novērstu vai mazinātu klimata pārmaiņu radītās sekas, kā arī nodrošinātu daudzveidīgu meža ekosistēmas pakalpojumu klāstu.

- **Saglabātu mežu sociālās un kultūras vērtības sabiedrības labbūtnības nodrošināšanai,**
 - ✓ atbalstot zinātniski pamatotu politiku izstrādi un veicinot sabiedrības izpratni par mežu ekosistēmas pakalpojumu, tajā skaitā koku, koksnes un nekoksnes produktu un pakalpojumu būtisko nozīmi;
 - ✓ izmantojot zināšanas un pieredzi darbā ar valsts pārvaldības institūcijām, lai līdzsvarotu cilvēku vēlmes un vajadzības, kā arī uzlabotu dzīves kvalitāti, tostarp nodrošinot vienlīdzīgas nodarbinātības iespējas sievietēm, jauniešiem un citām mazaizsargātām personu grupām;
 - ✓ veicinot inovatīvu risinājumu izstrādi un ieviešanu pilsētu mežu apsaimniekošanā, lai uzlabotu šo mežu funkcionālo biodaudzveidību, noturību pret klimata pārmaiņām un cilvēku labbūtnību strauji augošajā pilsētās pasaulē.
- **Paplašinātu meža, koksnes un nekoksnes produktu un pakalpojumu lomu ceļā uz ilgtspējīgāku bioekonomiku, un veicinātu ekonomisko attīstību, uzlabotu cilvēku dzīves apstākļus, mazinātu klimata pārmaiņu ietekmi un, nodrošinātu ekonomikas dekarbonizāciju,**
 - ✓ atbalstot zinātniski pamatotu inovācijas, kas ļautu attīstīt arvien jaunus koksnes izmantošanas veidus un tirgū piedāvāt jaunus no tās ražotus produktus, attīstīt jaunus pakalpojumus, ievērojot ilgtspējā izstrādātus principus, valsts pārvaldības intereses, biznesa un sadarbības modeļus;
 - ✓ izstrādājot uz sociālo, ekonomisko un politikas procesu analīzi balstītas finanšu un pārvaldības struktūras, kuras spētu nodrošināt taisnīgāku pāreju uz ilgtspējīgu dabas resursu pārvaldību, vēl atbildīgāku ražotāju un patērētāju uzvedību tirgū, kā arī tādu biznesa modeļu izmantošanu / pielietošanu, kuros sabiedriskais labums ir svarīgāks par privātās peļņas ieguvu.
- **Pielāgotu ar meža nozari saistītās zinātnes nākotnes vajadzībām,**
 - ✓ izmantojot atbildīgi inovatīvās tehnoloģijas, digitalizācijas un mākslīgā intelekta piedāvātos atbalsta rīkus meža nozarē, pamatojoties uz visaptverošāku izpratni par sociālekonomiskajiem un ētiskajiem riskiem;
 - ✓ sekmējot mūsdienīgu un interaktīvu mācību metožu izstrādi un ieviešanu, lai paplašinātu zināšanu bāzi un sabiedrības informētību, īpaši aptverot reģionos dzīvojošos cilvēkus un mazaizsargātās sabiedrības grupas;
 - ✓ dažādojot un pilnveidojot izglītības un profesionālās kompetences visos līmeņos, tā lai neatpaliktu no straujajām tehnoloģiskajām, sabiedrības un vides pārmaiņām.

XXVI IUFRO Pasaules kongresa “*Forests and Society towards 2050*” diskusijās izkristalizējušies tiešām būtiski aspekti, kas var nodrošināt meža ekosistēmu saglabāšanu un ilgtspēju, kā arī cilvēka labbūtnību visā pasaulē. Šie vēstījumi, kas izskanējuši Pasaules kongresā var nodrošināt būtisku virzību uz pārmaiņām, lai sasniegtu izvirzītos mērķi par ilgtspējīgu nākotni ik katram. Izšķiroša un drosmīga rīcība visus līmeņos, saskaņā ar kongresā paustajām tēzēm, cerams spēš nodrošināt vitāli nepieciešamu stabilu planētas Zemes uzturēšanu tādā līmenī, kas veicinās dzīvās dabas un cilvēka labklājību, nevis to graus.

Projektā īstenotie pasākumi

3. Īstenotie pasākumi		
Pasākuma nosaukums	Apraksts	Pasākuma rezultāts (piemēram, ietekme uz sabiedrību, radītās materiālās vērtības)
<p>Veikt iemaksu IUFRO 2024. gadā Pasaules kongresa organizācijas komisijai kongresa sagatavošanas nodrošināšanai. Nodrošināt atbalstu organizatoriskās komitejas darbā, pēc pieprasījuma sniedzot informāciju par Latvijas dalību un sagatavojot ziņojumus.</p>	<p>Nodrošināta dalība organizatoru komitejā, sagatavota vajadzīgā informācija, nodrošināts LVMI "Silava" stends un dalība ar ziņojumiem kongresā, noorganizēta kongresa dalībnieku ekskursija Latvijā.</p>	<p>Veikta iemaksa IUFRO 2024. gadā Pasaules kongresa organizācijas komisijai kongresa sagatavošanas nodrošināšanai. Nodrošināta dalība organizatoru komitejā, sagatavota nepieciešamā informācija, nodrošināts LVMI "Silava" stends un dalība ar ziņojumiem kongresā, noorganizēta kongresa dalībnieku ekskursija Latvijā.</p>